

ความเป็นมา: การคิดสารเสพติดเป็นปัญหาที่มีผลกระทบต่อสุขภาพ เศรษฐกิจ และสังคมโดยรวม ผู้ติดสารเสพติดต้องเผชิญกับปัญหาด้านสุขภาพ และถูกมองว่าเป็นภาระสังคมส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การบำบัดรักษาโดยการใช้เมทาโดนทดแทนระยะยาว เป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ติดสารเสพติดมีโอกาสบำบัดรักษาอย่างต่อเนื่องลดความทุกข์ทรมานจากอาการขาดยา เพื่อปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และวิถีชีวิตประจำวัน

วัตถุประสงค์: เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตของผู้ติดสารเสพติดชาวเขา ที่บำบัดรักษาโดยการใช้เมทาโดนทดแทนระยะยาว และปัจจัยที่มีผลต่อการกลับไปเสพติด **สถานที่ศึกษา:** หมู่บ้านชาวเขา 7 หมู่บ้านในตำบลศรีคำ ตำบลป่าซาง ตำบลป่าตึง อำเภอแม่จัน และในตำบลแม่สลอง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย **รูปแบบการศึกษา:** การศึกษาภาคตัดขวาง **วิธีการศึกษา:** ศึกษาตัวอย่างผู้ติดสารเสพติดชาวเขาที่บำบัดรักษาโดยการใช้เมทาโดนทดแทนจำนวน 107 รายประเมินคุณภาพชีวิตด้วยการสัมภาษณ์โดยใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกฉบับย่อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งรวมถึง ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต และมัชฌิมฐาน และทดสอบความแตกต่างปัจจัยที่อาจมีผลต่อการกลับไปเสพติดด้วยการทดสอบความน่าจะเป็นด้วยแบบทดสอบฟิชเชอร์เอ็กแซคท์

ผลการศึกษา: คุณภาพชีวิตโดยรวมของผู้ติดสารเสพติดชาวเขาที่บำบัดรักษาโดยการใช้เมทาโดนทดแทนระยะยาวอยู่ในระดับดี ในกลุ่มเสพติดร้อยละ 55.6 และกลุ่มไม่เสพติดร้อยละ 76.5 คุณภาพชีวิตรายด้าน พบว่า คุณภาพชีวิตด้านร่างกายในกลุ่มเสพติดอยู่ในระดับปานกลางร้อยละ 66.7 กลุ่มไม่เสพติดอยู่ระดับดีร้อยละ 54.1 เหตุผลที่ทำให้กลับไปเสพติดด้านร่างกายคือ ใช้เพื่อรักษาอาการเจ็บป่วยร้อยละ 67.8 ด้านจิตใจคือ อยากรู้อยากเห็นร้อยละ 82.6 ด้านสังคมคือ เพื่อนชวนร้อยละ 85.4 ด้านสิ่งแวดล้อมคือ หาซื้อง่ายร้อยละ 88.2 เพศชายกลับไปเสพติดมากกว่าเพศหญิง ($p=0.027$) รายที่ได้รับการศึกษากลับไปเสพติดมากกว่ารายที่ไม่ได้รับการศึกษา ($p = 0.037$) รายที่เริ่มเสพติดเมื่ออายุน้อยกว่า 26 ปีกลับไปเสพติดมากกว่ารายที่เริ่มเสพติดเมื่ออายุมากกว่า 26 ปี ($p = 0.035$) รายที่เคยใช้แบบฉีดกลับไปเสพติดมากกว่ารายที่ไม่เคยฉีด ($p = 0.003$) รายที่มีคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมที่ไม่ดีกลับไปเสพติดมากกว่ารายที่มีคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมที่ดี ($p = 0.035$)

สรุปและข้อเสนอแนะ: ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธภาพทางสังคมในกลุ่มผู้เสพติด และใช้กระบวนการลดอันตรายจากการใช้สารเสพติดในผู้ที่มีปัจจัยเสี่ยง ซึ่งรวมถึงการเริ่มเสพติดเมื่ออายุน้อย และการเสพติดด้วยวิธีฉีดในกลุ่มผู้ติดสารเสพติด

Background: Drug addiction has global impact on health, economics and society. Drug addicts confronted with health problems and social stigmatization, which resulted in poorer physical, mental, social and environmental quality of life. Long-term methadone treatment allows those addicts to access continuing treatment, lessen withdrawal symptoms, and enhances environmental and daily life adaptation. **Objectives:** To study the quality of life (QOL) of hilltribe drug users with long-term methadone treatment and risk factors for relapsing. **Setting:** Seven hilltribe villages in Sri Kum subdistrict, Pa Sang Sub-district and Pa Tueng Sub-district, in Mae Chan district and Mae Salongnai Sub-district in Mae Fah Luang District, Chiang Rai province. **Study Design:** Descriptive study. **Method:** One hundred and seven hilltribe drug users with long-term methadone treatment were recruited. The QOL was assessed by direct interview using the short version of The World Health Organization Quality of Life instrument. Descriptive analysis included percent, mean, median. Possible risk factors for relapsing were tested with Fisher's exact test.

Result: Overall QOL level were reported as "good" in relapsed group was 55.6 percent and non-relapsed group was 76.5 percent. For physical domain, the majority of the relapsed group was defined as median level 61.7 percent, while those of the non-relapsed group was defined as good level 54.1 percent. Reasons for relapsing included: physical reason (to relieve pain and illness 67.8 percent); mental reason (drug craving 85.4 percent); social reason (persuaded by friends 85.4 percent); and environmental reason (easy to find 88.2 percent). Male drug users relapsed more than female ($p = 0.027$). Educated drug users relapsed more than non-educated ($p = 0.037$). Those who started using drugs when younger than 26 years old relapsed more than those older ($p = 0.035$). The injecting drug users relapsed more than non-injecting drug users ($p = 0.003$). Those with poor QOL in social domain relapsed more than those with better QOL in social domain ($p = 0.035$).

Conclusions and Suggestions: QOL in social domain should be strengthened; In addition, risk reduction among those who are at risk should be strengthened, including using drug at younger age and injection method among drug users.